GENERALINIO ADVOKATO
PEDRO CRUZ VILLALÓN IŠVADA,
pateikta 2015 m. birželio 25 d.[1]

Byla C-32/14

ERSTE Bank Hungary Zrt
prieš
Attila Sugár

(Fővárosi Törvényszék (Vengrija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Vartotojų apsauga — Nesąžiningos sąlygos pardavėjų ar tiekėjų ir vartotojų sudarytose sutartyse — Direktyva 93/13/EEB — 6 ir 7 straipsniai — Nesąžiningų sutarčių sąlygų vertinimas — Pakankamos ir veiksmingos nesąžiningų sąlygų naudojimo nutraukimo priemonės — Notarinių dokumentų dėl sutarties priverstinis vykdymas — Notaro daromas vykdomasis įrašas — Notaro pareigos — Nesąžiningų sąlygų vertinimas ex officio — Teisminė kontrolė — Lygiavertiškumo ir veiksmingumo principai“

1. Ar 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyva 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais[2] nustato notarams, kai jie atlieka pagrindinį vaidmenį priverstinai vykdant pardavėjų ar tiekėjų ir vartotojų sudarytas sutartis, konkrečias pareigas dėl nesąžiningų sutarties sąlygų kontrolės, kurios yra tapačios pareigoms, kurios, vadovaujantis gausia Teisingumo Teismo praktika, yra nustatytos nacionaliniams teismams?

2. Iš esmės tokia yra pagrindinė ir nauja problema, keliama Teisingumo Teismui šioje byloje pateiktuose dviejuose prejudiciniuose klausimuose. Tuo ji skiriasi nuo daugelio bylų, kurias pastaraisiais metais jam pateikė Vengrijos[3] arba Ispanijos[4] teismai, kurių buvo prašoma įvertinti nacionalinės teisės aktų atitiktį būtent Direktyvos 93/13 6 ir 7 straipsniuose nustatytiems reikalavimams.

1 — Originalo kalba: prancūzų.

2 — OL L 95, p. 2; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288.

3 — Visų pirma žr. sprendimus *Pannon GSM* (C-243/08, EU:C:2009:350); *VB Pénzügyi Lízing* (C-137/08, EU:C:2010:659); *Invitel* (C-472/10, EU:C:2012:242); *Banif Plus Bank* (C-472/11, EU:C:2013:88); *Jőrös* (C-397/11, EU:C:2013:340); *Kásler ir Káslerné Rábai* (C-26/13, EU:C:2014:282), taip pat *Baczó ir Vizsnyiczai* (C-567/13, EU:C:2015:88) ir Nutartį *Sebestyén* (C-342/13, EU:C:2014:1857).

4 — Visų pirma žr. sprendimus *Océano Grupo Editorial ir Salvat Editores* (C-240/98–C-244/98, EU:C:2000:346); *Mostaza Claro* (C-168/05, EU:C:2006:675); *Asturcom Telecomunicaciones* (C-40/08, EU:C:2009:615); *Banco Español de Crédito* (C-618/10, EU:C:2012:349); *Aziz* (C-415/11, EU:C:2013:164); *Barclays Bank* (C-280/13, EU:C:2014:279); *Sánchez Morcillo ir Abril García* (C-169/14, EU:C:2014:2099); *Unicaja Banco ir Caixabank* (C-482/13, C-484/13, C-485/13 ir C-487/13, EU:C:2015:21), taip pat Nutartį *Banco Popular Español ir Banco de Valencia* (C-537/12 ir C-116/13, EU:C:2013:759).

I – **Teisinis pagrindas**

A – *Sąjungos teisė*

3. Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Valstybės narės nustato, kad nesąžiningos sąlygos, naudojamos sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas sudaro su vartotoju taip, kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose, nebūtų privalomos vartotojui ir kad sutartis ir toliau būtų šalims privaloma tomis sąlygomis, jei ji gali išlikti be nesąžiningų nuostatų.“

4. Direktyvos 93/13 7 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad vartotojų ir konkurentų naudai egzistuotų pakankamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią nuolatiniam nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, pardavėjų ar tiekėjų sudaromose su vartotojais.“

B – *Nacionalinė teisė*

5. Įvairios pagrindinėje byloje reikšmingos nacionalinės teisės nuostatos yra įtvirtintos 1959 m. Įstatyme Nr. IV dėl Civilinio kodekso [5], 1952 m. Įstatyme Nr. LIII, kuriuo nustatomas Vengrijos civilinio proceso kodeksas [6], 1994 m. Įstatyme Nr. III dėl priverstinio vykdymo teismine tvarka [7] ir 1991 m. Įstatyme Nr. XLI dėl notarų [8].

1. Civilinis kodeksas

6. Civilinio kodekso 209 straipsnyje numatyta:

„1) Sutarties standartinė verslo sąlyga arba vartojimo sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi, yra nesąžininga, jeigu pagal ją, pažeidžiant geros valios ir sąžiningumo reikalavimus, vienašališkai be pakankamo pagrindo įtvirtinamos teisės ir pareigos, kurios yra nepalankios kitai nei šią sąlygą parengusi šaliai.

2) Siekiant nustatyti, ar sąlyga yra nesąžininga, reikia išnagrinėti visas sutarties sudarymo momentu buvusias aplinkybes, turėjusias įtakos jos sudarymui, sutarties dalyko pobūdį ir nagrinėjamos sąlygos ryšį su kitomis sutarties sąlygomis ar kitomis sutartimis.

3) Specialiais teisės aktais galės būti nustatytos sąlygos, kurios būtų laikomos nesąžiningomis vartojimo sutarčių sąlygomis arba kurios turi būti laikomos nesąžiningomis, kol įrodoma priešingai.“

7. Civilinio kodekso 209/A straipsnyje nustatyta:

„1) Žalą patyrusi sutarties šalis gali ginčyti į sutartį įtrauktas nesąžiningas standartines sutarčių sąlygas.

2) Vartojimo sutartyse numatytos nesąžiningos sąlygos, kurios į sutartį įtrauktos kaip standartinės sutarties sąlygos, arba pardavėjo ar paslaugų tiekėjo vienašališkai iš anksto nustatytos sutarties sąlygos, dėl kurių nebuvo atskirai derėtasi, yra negaliojančios. Negaliojimu galima remtis tik vartotojo naudai.“

5 — Toliau – Civilinis kodeksas.
6 — Toliau – Civilinio proceso kodeksas.
7 — Toliau – Priverstinio vykdymo teismine tvarka įstatymas.
8 — Toliau – Įstatymas dėl notarų.

2. Civilinio proceso kodeksas

8. Civilinio proceso kodekso 366 straipsnyje nustatyta:

„Jei priverstinis vykdymas arba jo apribojimas neskųstini pagal <...> Priverstinio vykdymo teismine tvarka įstatymo 41 arba 56 straipsniuose numatytą <...> teisminio vykdymo procedūrą, prieštaravimą dėl priverstinio vykdymo pateikęs skolininkas gali pateikti prieš išieškotoją nukreiptą ieškinį dėl priverstinio vykdymo nutraukimo ar jo apribojimo.“

9. Civilinio proceso kodekso 369 straipsnyje nustatyta:

„Notariniame akte padaryto vykdomojo įrašo ar jam prilyginto akto, kuris gali būti vykdomas priverstine tvarka, pagrindu vykdomo priverstinio išieškojimo nutraukimo ar apribojimo procedūra gali būti pradėta šiais pagrindais:

a) išieškotina skola susidarė neteisėtai,

b) skola ar jos dalis išnyko,

c) išieškotojas nustatė papildomą vykdymo terminą ir jis dar nepasibaigė,

d) skolininkas iš mokėtinos sumos nori išskaičiuoti priešpriešinę skolą.“

10. Civilinio proceso kodekso 370 straipsnyje nustatyta:

„Bylą dėl priverstinio vykdymo nutraukimo ar apribojimo nagrinėjantis teismas gali sustabdyti atitinkamo vykdymo procedūrą.“

3. Priverstinio vykdymo teismine tvarka įstatymas

11. Priverstinio vykdymo teismine tvarka įstatyme numatyta, kad vykdomąjį dokumentą dėl skolos išieškojimo gali priimti teismas arba notaras. Jo 224/A straipsnyje nustatyta:

„Jeigu vykdomasis dokumentas išduodamas notaro, reikia taikyti šias nuostatas, pagal kurias:

a) „vykdomąjį dokumentą išduodantis teismas“ – notaras; „vykdomąjį dokumentą išduodančio teismo priimamas sprendimas“ – notaro priimamas sprendimas; <...>“

12. Priverstinio vykdymo teismine tvarka įstatymo 13 straipsnyje nustatyta:

„1) Prašymą išduoti vykdomąjį raštą galima pateikti, jei:

a) vykdytiname sprendime nurodyta prievolė (pinigų suma),

b) šis sprendimas yra galutinis arba juo nustatytos laikinosios apsaugos priemonės ir

c) pasibaigė jo vykdymo terminas. <…>“

13. Priverstinio vykdymo teismine tvarka įstatymo 23/C straipsnyje nustatyta:

„1) Notarinį dokumentą parengęs notaras jame padaro vykdomąjį įrašą, jei šiame dokumente nurodytas:

a) įsipareigojimas, prisiimamas vienašališkai arba mainais į priešpriešinį įsipareigojimą,

b) kreditoriaus ir skolininko asmenvardis arba pavadinimas,

c) įsipareigojimo objektas, kiekis (dydis) ir atsiradimo pagrindas,

d) įsipareigojimo įvykdymo būdas ir terminas.

2) Jei įsipareigojimas susietas su sąlyga arba terminu, jis gali tapti vykdytinas, tik jei sąlygos įvykdymas arba termino pasibaigimas patvirtintas notariniu aktu. <...>

5) Notariniame akte nurodyta skola gali būti išieškoma priverstine tvarka, jei ji galėtų būti išieškoma teismine vykdymo tvarka ir jei jos mokėjimo terminas pasibaigė. <...>“

14. Priverstinio vykdymo teismine tvarka įstatymo 31/E straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„2) Notarine tvarka, t. y. pagal civilinę ne ginčo procedūrą padarytų įrašų teisinė galia tapati pagal teisminę procedūrą padarytų įrašų teisinei galiai. Notaro priimtas sprendimas sukuria vietos teismo sprendimui tapačius teisinius padarinius. <...>“

15. Priverstinio vykdymo teismine tvarka įstatymo 211 straipsnio 2 dalyje ir 212 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„211 straipsnis

<…>

2) Jei darydamas dokumente vykdomąjį įrašą teismas pažeidžia įstatymą, šis įrašas turi būti panaikintas. <...>“

212 straipsnis

„1) Vykdomąjį dokumentą išdavęs arba vykdomąjį įrašą padaręs teismas gali bet kuriuo momentu panaikinti vykdomąjį dokumentą arba įrašą vienos iš šalių, antstolio ar savo iniciatyva. <...>“

II – **Pagrindinės bylos faktinės aplinkybės**

16. 2007 m. gruodžio 18 d. ieškovas pagrindinėje byloje *ERSTE Bank Hungary Zrt.*[9] ir atsakovė pagrindinėje byloje Attila Sugár[10] notariniu dokumentu sudarė hipoteka užtikrintos paskolos sutartį, kuria *ERSTE Bank Hungary Zrt.* suteikė A. Sugár 30 687 CHF dydžio paskolą, skirtą gyvenamajam būstui įsigyti.

9 — Toliau – *ERSTE Bank*.

10 — Toliau – skolininkas.

17. Vykdydama šią sutartį, 2007 m. gruodžio 19 d. skolininkė pasirašė notariniu aktu patvirtintą skolos pripažinimo dokumentą, kuriuo *ERSTE Bank* suteikta teisė, pirma, nutraukti paskolos sutartį, jeigu skolininkė pažeistų savo sutartinius įsipareigojimus, ir, antra, pradėti sutartyje numatytos skolos išieškojimo procedūrą pagal jo iniciatyva sudarytą įvertinimo pažymą, užsitikrinant, kad notaras įvairiuose dokumentuose padarytų vykdomuosius įrašus.

18. Kadangi skolininkė pažeidė mokėjimo pareigą, *ERSTE Bank*, pirma, nutraukė sutartį ir, antra, pareikalavo padaryti prieš skolininkę nukreiptą vykdomąjį įrašą. Atsižvelgdamas į tai, kad yra įvykdytos tokio veiksmo teisinės sąlygos, 2011 m. gruodžio 13 d. notaras patenkino šį prašymą.

19. 2013 m. birželio 5 d. skolininkas kreipėsi į notarą, kad šis panaikintų vykdomąjį įrašą, padarytą notariniame dokumente dėl paskolos sutarties, teigdamas, kad joje yra nesąžiningų sąlygų ir joje nebuvo atsižvelgta į teisines nuostatas, kuriomis reglamentuojamos su vartotojais sudarytos paskolos sutartys.

20. 2013 m. birželio 13 d. notaras atmetė šį prašymą. Jis nustatė, kad dokumente nurodytas vienašalis įsipareigojimas, kreditoriaus ir skolininko asmenvardis arba pavadinimas, įsipareigojimo dydis ir jo atsiradimo pagrindas, jo įvykdymo būdas ir tam nustatytas terminas, kad 2011 m. gruodžio 13 d. vykdomasis įrašas deklaracijoje padarytas atsižvelgus į nurodytos sąlygos įvykdymą ir nustatytų terminų laikymąsi patvirtinančius notarinius aktus. Notaras taip pat pažymėjo, kad notarinę procedūrą vykdo ne ginčo tvarka ir kad jis neturįs teisės reikšti nuomonės dėl ginčo, kilusio tarp šalių ir susijusio su sutarties sąlygomis bei jos nutraukimu, nes tai yra išimtinės teismų kompetencijos sritis. Be to, jis pabrėžė, kad jam priklauso tik patvirtinti, kad sutartį nutraukia kreditorius, beje, šalys gali ginčyti sutarties sąlygas teisme ir papildomai kreiptis į teismą siekdamos nutraukti arba apriboti priverstinį vykdymą.

21. Taigi skolininkė pareiškė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme ieškinį dėl notaro sprendimo panaikinimo ir vykdomojo įrašo atšaukimo. Ji ginčija jos pripažinimo skolininke faktą ir nurodo, kad į notarinės formos skolos pripažinimo deklaraciją notaras įtraukė nesąžiningas sutarties sąlygas ir netikslius duomenis. Ji mano, kad rengiant notarinės formos skolos pripažinimo deklaraciją turėjo būti nustatytos nesąžiningos sutarties sąlygos. Ji taip pat ginčija faktą, kad notarinis aktas gali būti vykdomojo įrašo darymo pagrindas, nes atitinkamas įrašas daromas kreditoriaus prašymu ir vadovaujantis tik jo pateiktais apskaitos duomenimis. Taigi vykdomojo įrašo darymo procedūra piktnaudžiaujama teise, nes priverstinio vykdymo reikalaujanti šalis sieja vienašalį aktą su aplinkybe, kuri gali būti įvertinta tik ginčo tvarka.

III – **Prejudiciniai klausimai ir procesas Teisingumo Teisme**

22. Tokiomis aplinkybėmis *Fővárosi Törvényszék* (Miesto apeliacinis teismas) nusprendė pateikti Teisingumo Teismui šiuos du prejudicinius klausimus:

„1. Ar Direktyvos 93/13/EEB 7 straipsnio 1 dalį atitinka valstybės narės procedūra, pagal kurią tais atvejais, kai vartotojas neįvykdo įsipareigojimo, prisiimto pagal notaro patvirtintą nustatytos formos dokumentą, su juo sutartį sudariusi šalis įgyja teisę į vadinamąjį vykdomąjį įrašą, kuriuo reikalaujama sumokėti jos pačios nurodytą sumą, nesikreipdama ginčo teisenos tvarka į teismą, kuris galėtų įvertinti, ar atitinkamos sutarties sąlygos nėra nesąžiningos?

2. Ar per tokią procedūrą vartotojas turi teisę reikalauti panaikinti jau esamą vykdomąjį įrašą, remdamasis tuo, kad nebuvo vertinta, ar sutarties, dėl kurios yra šis įrašas, sąlygos yra nesąžiningos, o iš byloje C-472/11 [(*Banif Plus Bank*, EU:C:2013:88)] priimto sprendimo matyti, kad tais atvejais, kai bylą nagrinėja teismas, jis privalo informuoti vartotoją apie nustatytas nesąžiningas sąlygas?“

23. Rašytines pastabas pateikė Vengrijos vyriausybė ir Europos Komisija. 2015 m. vasario 5 d. įvykusiame viešame teismo posėdyje žodines pastabas taip pat pateikė *ERSTE Bank*, Vengrijos ir Vokietijos vyriausybės ir Komisija. Vokietijos vyriausybė patikslino, kad norėjo pateikti savo pastabas per posėdį, nes Vokietijos teisėje yra procedūra, analogiška Vengrijos teisėje nustatytai procedūrai.

IV – **Dėl prejudicinių klausimų**

A – *Teisingumo Teismui pateiktos pastabos*

24. Vengrijos ir Vokietijos vyriausybės pritaria nuomonei, kad Direktyva 93/13 nedraudžia tokios vykdomojo įrašo darymo tvarkos, kuri nagrinėjama pagrindinėje byloje. Tačiau Komisijos nuomonė yra visiškai priešinga.

25. Vengrijos vyriausybė, priminusi reikšmingą Teisingumo Teismo praktiką ir pristačiusi svarbiausius pagrindinėje byloje nagrinėjamos supaprastintos priverstinio vykdymo notarine tvarka procedūros bruožus, iš esmės teigia, kad šioje procedūroje nėra visiškai atsisakyta nesąžiningų sąlygų kontrolės, neatsižvelgiant į tai, ar ją vykdytų patys notarai, ar nacionaliniai teismai.

26. Pirmiausia reikia pabrėžti, kad pagal Įstatymą dėl notarų notarai, rengiantys notarinį dokumentą, įpareigojami patikrinti, ar įvairios pagrindinio teisinio sandorio sąlygos atitinka įstatymus ir ar jos nėra nesąžiningos.

27. Be to, jeigu vykdomojo įrašo panaikinimo procedūroje, kuria siekiama tik užtikrinti vykdomojo įrašo darymo procedūros teisėtumą, nenumatyta jokia sutarties sąlygų teisėtumo kontrolė, vartotojas gali, pirma, kreiptis į teismą, siekdamas, kad sutartis būtų pripažinta negaliojančia, nesvarbu, ar buvo paprašyta priverstinio vykdymo, ir, antra, ginčyti sutarties galiojimą teikdamas ieškinį dėl priverstinio vykdymo nutraukimo ar apribojimo (Civilinio proceso kodekso 369 straipsnis).

28. Nagrinėdami šiuos klausimus nacionaliniai teismai galėtų ir turėtų vykdyti sąlygų sutartyse arba standartinių sutarties sąlygų sąžiningumo kontrolę ir, vadovaudamiesi Civilinio proceso kodekso 163 straipsniu ir *Kúria* (Aukščiausiasis Vengrijos Teismas) [11] praktika, *ex officio* pripažinti negaliojimą, jeigu jis akivaizdus ir jeigu tokius atvejus galima nustatyti remiantis turimais įrodymais.

29. Taigi Vengrijos teisinėje sistemoje išlaikoma tinkama pusiausvyra tarp užtikrinimo, kad Direktyvos 93/13 tikslų būtų siekiama veiksmingai, ir notarinių veiksmų tikslų bei savitumo išsaugojimo, neužkertant kelio privatiems asmenims naudotis savo teisėmis arba pernelyg to neapsunkinant.

30. Vokietijos vyriausybė patikslina, kad Vokietijos teisėje numatytas notarine tvarka patvirtintas vykdomasis dokumentas; per teismo posėdį ji tvirtino, kad Direktyvos 93/13 7 straipsnyje įpareigojama nustatyti tinkamas priemones siekiant užkirsti kelią nesąžiningoms sąlygoms sutartyse, tačiau tai nebūtinai reiškia, kad kontrolė turi būti vykdoma *ex officio*. Nacionaliniai priverstinio vykdymo procesai atliekami vadovaujantis nacionalinio proceso autonomijos principu, tačiau turi būti laikomasi lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų, todėl būtent prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar nagrinėjamos nacionalinės nuostatos, vertinant jų kontekstą atsižvelgus į visas galimas teisių gynimo priemones, gali sutrukdyti arba pernelyg apsunkinti vartotojams įgyvendinti jiems Direktyvos 93/13 suteiktas teises.

11 — Šiuo klausimu Vengrijos vyriausybė vadovaujasi 2010 m. liepos 28 d. nuomone Nr. 2/2010 ir 2012 m. gruodžio mėn. nuomone Nr. 2/2012.

31. Taigi nagrinėjant šį klausimą reikėtų atsižvelgti į bendrą notaro veiklos tikslą, kaip jis apibrėžtas nacionalinėje teisėje, ir jam nustatytas kontrolės pareigas, konkrečias vykdomojo įrašo darymo notariniame dokumente sąlygas ir priverstinio vykdymo teisminės kontrolės tvarką.

32. Šiuo klausimu Vokietijos vyriausybė pažymi, jog Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad, nors Direktyvoje 93/13 reikalaujama, kad pardavėjo ar tiekėjo ir vartotojo bylose šias bylas nagrinėjantis nacionalinis teismas imtųsi su sutarties šalimis nesusijusių pozityvių veiksmų, paisant veiksmingumo principo, neturėtų būti reikalaujama, kad būtų kompensuotas visiškas atitinkamo vartotojo pasyvumas [12].

33. Vis dėlto Komisija siūlo atsakymą į kiekvieną klausimą ir mano, kad Direktyvoje 93/13, kaip ją yra išaiškinęs Teisingumo Teismas, draudžiami Vengrijos teisės aktai.

34. Atsakydama į pirmąjį klausimą ir iš esmės remdamasi sprendimu *Banco Español de Crédito* [13], ji tvirtina, kad Direktyvos 93/13 6 ir 7 straipsniai turi būti aiškinami kaip draudžiantys valstybės narės teisės aktus, kuriuose numatyta, kad notaras, remdamasis notariniu dokumentu dėl paskolos sutarties, gali, nenagrinėdamas įvairių sutarties sąlygų nesąžiningumo, parengti dokumentą, kuris gali būti priverstinai vykdomas.

35. Notaras, notariniame dokumente dėl sutarties darydamas vykdomąjį įrašą, visų pirma turėtų galėti prireikus savo iniciatyva įvertinti, ar sutarties sąlygos nėra nesąžiningos, jeigu jis turi visą tam reikalingą teisinę ir faktinę informaciją, kaip paprastai ir būna, ir apie tai informuoti sutarties šalis.

36. Šiuo klausimu ji pažymi, kad, nors pagal Priverstinio vykdymo teismine tvarka įstatymo 31/E straipsnio 2 dalį notarinis dokumentas su vykdomuoju įrašu sukelia tokių pačių teisinių padarinių, kaip ir apylinkės teismo sprendimas, priverstinio vykdymo proceso metu notaras gali tik patikrinti, ar laikomasi Priverstinio vykdymo teismine tvarka įstatymo 23/C straipsnio 1 dalyje nustatytų reikalavimų. Taigi vartotojas gali remtis teisės aktuose dėl sutarties sąlygų numatyta apsauga tik tuo atveju, jeigu pagal Civilinio proceso kodekso 369 straipsnį pradeda priverstinio vykdymo nutraukimo ar apribojimo procedūrą, nes teismas, į kurį kreiptasi, gali sustabdyti priverstinį vykdymą.

37. Per teismo posėdį Komisija taip pat pažymėjo, kad ši vartotojo pareiga kreiptis į teismą, siekiant užginčyti nesąžiningą sąlygą, neatitinka veiksmingumo principo. Be to, ji pridūrė, kad jeigu notaras būtų nacionalinio teismo informuotas apie tai, kad vartotojas pateikė ieškinį teisme, jis turėtų galėti sustabdyti vykdomojo įrašo darymo procesą.

38. Atsižvelgdamas į Įstatymo dėl notarų jam nustatytą pareigą patarti notaras, rengdamas notarinį dokumentą dėl paskolos sutarties, taip pat turėtų galėti savo iniciatyva įvertinti sutarties sąlygų nesąžiningumą ir taip padėti pasiekti Direktyvos 93/13 7 straipsnyje nustatytą tikslą.

39. Atsakydama į antrąjį klausimą ir šiuo klausimu remdamasi sprendimu *Banif Plus Bank* [14] Komisija tvirtina, kad jeigu priverstinio vykdymo procese notaras savo iniciatyva turi įvertinti sutarties, kurios pagrindu sudarytas notarinis dokumentas, sąlygų nesąžiningumą, vartotojas juo labiau turi galėti imtis iniciatyvos ginčyti notarinį dokumentą, kuris gali būti privalomai vykdomas, ir paprašyti, kad būtų panaikintas vykdomasis įrašas, motyvuodamas tuo, kad notaras neįvertino sutarties sąlygų nesąžiningumo.

12 — 2014 m. rugsėjo 10 d. Sprendimas *Kušionová* (C-34/13, EU:C:2014:2189, 56 punktas).

13 — C-618/10, EU:C:2012:349.

14 — C-472/11, EU:C:2013:88.

B – *Analizė*

40. Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Direktyvos 93/13 7 straipsnio 1 dalis turėtų būti aiškinama kaip draudžianti tokius nacionalinės teisės aktus, kokie nagrinėjami pagrindinėje byloje, kuriais remiantis notarui, pagal reikalavimus parengus notarinį dokumentą dėl pardavėjo ar tiekėjo ir vartotojo sudarytos sutarties, leidžiama minėtame dokumente daryti vykdomąjį įrašą ir taip, nesikreipus į teismą ginčo teisenos tvarka ir neatlikus jokios išankstinės sutarties sąlygų nesąžiningumo kontrolės, pradėti priverstinį sutarties vykdymą, nukreiptą prieš savo įsipareigojimų nevykdžiusį vartotoją.

41. Antruoju klausimu jis taip pat siekia sužinoti, ar, atsižvelgiant į sprendimą *Banif Plus Bank*[15], Direktyva 93/13 turėtų būti aiškinama kaip draudžianti tokius nacionalinius teisės aktus, kaip nagrinėjami pagrindinėje byloje, pagal kuriuos vartotojui nebūtų leidžiama paprašyti panaikinti vykdomąjį įrašą notariniame dokumente, susijusiame su sutartimi, sudaryta su pardavėju ar tiekėju, motyvuojant tuo, kad nebuvo atlikta išankstinio sutarties sąlygų nesąžiningumo įvertinimo.

42. Siekiant aiškiai nustatyti šių dviejų klausimų prasmę, pirmiausia reikia tiksliai apibūdinti dvejopus notaro veiksmus per pagrindinėje byloje nagrinėjamą vykdomojo įrašo darymo procedūrą, t. y. kreditoriaus prašymu padarant patį vykdomąjį įrašą ir skolininko prašymu galiausiai jį panaikinant, abiem atvejais atliekant tik visiškai formalią kontrolę.

1. Dvejopi notaro veiksmai per vykdomojo įrašo darymo procedūrą

43. Vengrijos įstatyme labai aiškiai nustatyta supaprastinta arba lanksti sutartinių įsipareigojimų priverstinio vykdymo sistema, kai notarai atlieka dvejopus veiksmus ir kartu sukuriama sutarties šalių atitinkamų teisių įgyvendinimo pirmumo tvarka. Taip leidžiama bankui, kuris, kaip ir nagrinėjamu atveju, sudarė hipoteka užtikrintos paskolos sutartį su privačiu asmeniu ir kreipėsi į notarą, kad šis sudarytų notarinį skolos pripažinimo dokumentą, paprašyti šio notaro[16], kad tuo atveju, jeigu skolininkas nevykdytų sutarties, notariniame dokumente jis padarytų vykdomąjį įrašą. Kitaip tariant, jis leidžia bankui paprašyti notaro, kad šis pagal banko pateikiamą informaciją ir įvykdžius tam tikrus formalius reikalavimus pradėtų priverstinį sutarties vykdymą tuo tikslu nesikreipdamas į teismą. Tik vėliau skolininkas gali kreiptis į minėtą notarą, kad šis panaikintų įrašą.

44. Notaro pareigos jo parengtame notariniame dokumente darant vykdomąjį įrašą išvardytos Priverstinio vykdymo teismine tvarka įstatymo 23/C straipsnyje, kuriame iš esmės perteikiamos Įstatymo dėl notarų 112 straipsnio nuostatos. Pagal šias nuostatas notaras gali daryti šį vykdomąjį įrašą, jeigu yra įvykdytos keturios jose nustatytos sąlygos: šiame dokumente turi būti nurodytas įsipareigojimas arba priešpriešinis įsipareigojimas, kreditoriaus ir skolininko asmenvardis arba pavadinimas, įsipareigojimo objektas, dydis ir atsiradimo pagrindas ir, galiausiai, jo įvykdymo būdas ir terminas.

45. Vengrijos vyriausybė patvirtino, kad tokia notaro vykdoma kontrolė, paremta vien tik prašančios padaryti vykdomąjį įrašą šalies pateiktais dokumentais, yra visiškai formali. Jis neprivalo savo iniciatyva vertinti pagal notarinį dokumentą vykdytinos sutarties sąlygų nesąžiningumo, nesvarbu, kad turi visą tam reikalingą teisinę ir faktinę informaciją.

15 — C-472/11, EU:C:2013:88.

16 — Per teismo posėdį buvo patikslinta, kad Vengrijos teisėje leidžiama, atsižvelgiant į aplinkybes, veiksmus atlikti dviem skirtingiems notarams – pirmajam parengti notarinį dokumentą, o antrajam padaryti vykdomąjį įrašą.

46. Vengrijos teisės aktuose numatyta, kad vėliau skolininko prašymu notaras gali panaikinti [17] notariniame dokumente esantį vykdomąjį įrašą, o jeigu įrašas padarytas pažeidžiant įstatymą, jis tą padaryti privalo. Vykdomąjį dokumentą išdavęs arba vykdomąjį įrašą padaręs notaras taip pat gali bet kada panaikinti vykdomąjį dokumentą arba įrašą vienos iš šalių, antstolio ar savo iniciatyva.

47. Šiuo klausimu Vengrijos vyriausybė nurodė, kad vienintelis šios procedūros tikslas – sudaryti sąlygas kontroliuoti vykdomojo įrašo darymo procedūros teisėtumą, t. y. patikrinti, ar laikomasi šios išvados 13 punkte nurodytų formalių reikalavimų. Taigi notaras, darydamas vykdomąjį įrašą, neturi galimybės nei vertinti įvairių sutarties sąlygų, nei tai daryti per minėto vykdomojo įrašo panaikinimo procedūrą.

48. Atsižvelgiant į pirmiau pateiktą informaciją akivaizdu, kad dviem prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimais iškeliama viena ir ta pati problema, kuri iš esmės susijusi su tuo, kad notarui suteikiama kompetencija pripažinti vykdytinu sutartinį įsipareigojimą (šiuo atveju – hipoteka užtikrintą skolą), taigi juos reikia nagrinėti kartu.

49. Siekiant tinkamai atsakyti į šiuos du klausimus, pirmiausia reikia priminti ne tik prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo antrajame klausime aiškiai nurodytą sprendimą *Banif Plus Bank* [18], bet ir svarbiausias reikšmingos Teisingumo Teismo praktikos išvadas dėl Direktyvos 93/13, visų pirma jos 6 straipsnio 1 dalies ir 7 straipsnio 1 dalies.

2. Pagrindiniai Teisingumo Teismo nustatyti reikalavimai, kylantys iš Direktyvos 93/13

50. Pagal Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 38 straipsnį Sąjungos politika turi užtikrinti aukštą vartotojų apsaugos lygį, ir tai yra būtina siekiant įgyvendinti Direktyvą 93/13 [19]. Be to, Teisingumo Teismas turėjo galimybę paaiškinti, kad nacionalinis teismas, įgyvendindamas Sąjungos teisę, turi laikytis ir reikalavimų, susijusių su veiksminga teismine teisių, kurias teisės subjektai kildina iš Sąjungos teisės, gynyba, kuri užtikrinama Chartijos 47 straipsniu [20] ir kuri taikoma tiek nustatant teismus, turinčius jurisdikciją nagrinėti Sąjungos teise grindžiamus ieškinius, tiek apibrėžiant su tokiais ieškiniais susijusias procesines taisykles [21].

51. Remiantis nusistovėjusia Teisingumo Teismo praktika, Direktyvos 93/13 nustatyta apsaugos sistema grindžiama mintimi, kad vartotojo padėtis yra nepalankesnė nei prekybininko ar tiekėjo tiek dėl galimybių derėtis, tiek dėl turimos informacijos, todėl jis sutinka su prekybininko ar tiekėjo iš anksto nustatytomis sąlygomis, neturėdamas galimybės daryti įtakos jų turiniui [22].

52. Taigi Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad nesąžiningos sąlygos nėra privalomos vartotojui.

53. Teisingumo Teismas yra ne kartą nusprendęs, kad tai yra imperatyvi nuostata, kuria formalią pusiausvyrą, sutartimi nustatytą tarp sutarties šalių teisių ir pareigų, siekiama pakeisti realia pusiausvyra, galinčia atkurti sutarties šalių lygybę [23].

17 — Priverstinio vykdymo teismine tvarka įstatymo 211 ir 224/A straipsniai.

18 — C-472/11, EU:C:2013:88, 17 punktas.

19 — Žr. visų pirma sprendimus *Pohotovosť* (C-470/12, EU:C:2014:101, 52 punktas) ir *Kušionová* (C-34/13, EU:C:2014:2189, 47 punktas).

20 — Žr. sprendimus *Banif Plus Bank* (C-472/11, EU:C:2013:88, 29 punktas); *Sánchez Morcillo ir Abril García* (C-169/14, EU:C:2014:2099, 35 punktas) ir *Kušionová* (C-34/13, EU:C:2014:2189, 47 punktas).

21 — Žr. sprendimus *Alassini ir kt.* (C-317/08–C-320/08, EU:C:2010:146, 49 punktas) ir *Sánchez Morcillo ir Abril García* (C-169/14, EU:C:2014:2099, 35 punktas).

22 — Žr. visų pirma sprendimus *Océano Grupo Editorial ir Salvat Editores* (C-240/98–C-244/98, EU:C:2000:346, 25 punktas); *Mostaza Claro* (C-168/05, EU:C:2006:675, 25 punktas); *Aziz* (C-415/11, EU:C:2013:164, 44 punktas); *Barclays Bank* (C-280/13, EU:C:2014:279, 32 punktas); *Sánchez Morcillo ir Abril García* (C-169/14, EU:C:2014:2099, 22 punktas) ir *Kušionová* (C-34/13, EU:C:2014:2189, 48 punktas).

23 — Žr. visų pirma sprendimus *Banco Español de Crédito* (C-618/10, EU:C:2012:349, 40 punktas) ir *Sánchez Morcillo ir Abril García* (C-169/14, EU:C:2014:2099, 23 punktas).

54. Tuo remdamasis jis ne kartą padarė išvadą, kad nacionalinis teismas turi *ex officio* įvertinti, ar į Direktyvos 93/13 taikymo sritį patenkanti sutarties sąlyga yra nesąžininga, ir taip kompensuoti tarp vartotojo ir pardavėjo ar tiekėjo esantį pusiausvyros nebuvimą, jei tik jam žinomos šiuo klausimu reikalingos teisinės ir faktinės aplinkybės [24], nes egzistuoja tikras pavojus, kad vartotojas, visų pirma dėl nežinojimo, nesirems jam nustatytos sąlygos nesąžiningumu [25].

55. Teisingumo Teismas visų pirma nusprendė, kad nacionalinis teismas turėjo savo iniciatyva imtis tyrimo priemonių, kad nustatytų, ar sąlyga patenka į Direktyvos 93/13 taikymo sritį, o atsakius į šį klausimą teigiamai, savo iniciatyva įvertinti galimą tokios sąlygos nesąžiningumą [26]. Jis taip pat pažymėjo, kad, be to, nacionalinis teismas, konstatavęs sutarties sąlygos nesąžiningumą, turi, pirma, nelaukdamas, kol vartotojas pateiks atitinkamą prašymą, ir laikydamasis rungimosi principo taikyti visus padarinius, kurie pagal nacionalinę teisę siejami su tokiu konstatavimu [27], kad užtikrintų šios sąlygos neprivalomumą vartotojui, ir, antra, iš principo pagal objektyvius kriterijus įvertinti, ar atitinkama sutartis gali toliau galioti be šios sąlygos [28].

56. Šiomis aplinkybėmis reikia pažymėti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo antrajame klausime aiškiai nurodytoje byloje *Banif Plus Bank* [29] Teisingumo Teismo buvo teiraujamasi, ar Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalį ir 7 straipsnio 1 dalį reikėtų aiškinti taip, kad pagal jas nacionaliniam teismui, *ex officio* konstatavusiam, kad sutarties sąlyga yra nesąžininga, draudžiama arba, atvirkščiai, leidžiama informuoti bylos šalis, kad jis nustatė egzistuojantį negaliojimo pagrindą, ir prašyti jų pateikti šiuo klausimu pareiškimą.

57. Šioje byloje Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalį ir 7 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad nacionalinis teismas, kuris *ex officio* konstatuoja, kad sutarties sąlyga yra nesąžininga, norėdamas nustatyti pasekmes, kurių kyla dėl tokio konstatavimo, neprivalo laukti, kol vartotojas, informuotas apie turimas teises, pateiks pareiškimą, kuriame prašys tokią sąlygą panaikinti. Tačiau jis pridūrė, kad paprastai pagal rungimosi principą reikalaujama, kad nacionalinis teismas, kuris *ex officio* konstatuoja, kad sutarties sąlyga nesąžininga, apie tai informuotų bylos šalis ir suteiktų joms galimybę, laikantis rungimosi principo ir šiuo klausimu nacionalinės teisės procesinėse normose numatytos formos, pateikti savo poziciją [30].

58. Galiausiai Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Direktyva 93/13 aiškintina kaip draudžianti valstybės narės teisės nuostatas, kuriose, kalbant apie priverstinio vykdymo hipoteka apsaugoto skolinio įsipareigojimo procedūrą, nenumatyti prieštaravimo pagrindai, susiję su sutarties sąlygos, kuria grindžiamas vykdomasis dokumentas, nesąžiningumu, ir pagal kurias bylą iš esmės nagrinėjančiam teismui, turinčiam jurisdikciją įvertinti tokios sąlygos nesąžiningumą, neleidžiama imtis laikinųjų apsaugos priemonių, tarp jų, be kita ko, sustabdyti minėtą priverstinio vykdymo procesą, kai tokias priemones skirti būtina siekiant užtikrinti visišką galutinio sprendimo veiksmingumą [31].

24 — Žr. visų pirma sprendimus *Aziz* (C-415/11, EU:C:2013:164, 46 punktas); *Barclays Bank* (C-280/13, EU:C:2014:279, 34 punktas) ir *Sánchez Morcillo ir Abril García* (C-169/14, EU:C:2014:2099, 24 punktas) ir Nutartį *Banco Popular Español ir Banco de Valencia* (C-537/12 ir C-116/13, EU:C:2013:759, 41 punktas).

25 — Žr. Sprendimą *Océano Grupo Editorial ir Salvat Editores* (C-240/98–C-244/98, EU:C:2000:346, 26 punktas).

26 — Dėl sutartyje numatytos išimtinę teritorinę jurisdikciją suteikiančios sąlygos, kuri yra nagrinėjamo ginčo dalykas, žr. Sprendimą *VB Pénzügyi Lízing* (C-137/08, EU:C:2010:659, 49–56 punktai), taip pat žr. sprendimus *Banco Español de Crédito* (C-618/10, EU:C:2012:349, 44 punktas) ir *Banif Plus Bank* (C-472/11, EU:C:2013:88, 24 punktas).

27 — Žr. Sprendimą *Banif Plus Bank* (C-472/11, EU:C:2013:88, 17–36 punktai).

28 — Žr. Sprendimą *Jőrös* (C-397/11, EU:C:2013:340, 48 punktas).

29 — C-472/11, EU:C:2013:88, 17 punktas.

30 — Žr. 17–36 punktus.

31 — Žr. sprendimus *Aziz* (C-415/11, EU:C:2013:164, 49–64 punktai); *Barclays Bank* (C-280/13, EU:C:2014:279, 36 punktas).

59. Pagal tą pačią direktyvą taip pat draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias, vykstant išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūrai, su vykdymu susijusius klausimus nagrinėjantis teismas negali imtis laikinųjų apsaugos priemonių, visų pirma sustabdyti vykdymą, kai imtis tokių priemonių būtina siekiant užtikrinti visišką teismo, kuriame iš esmės nagrinėjama atitinkama byla ir kuris turi jurisdikciją patikrinti, ar tokia sąlyga yra nesąžininga, galutinio sprendimo veiksmingumą [32].

60. Beje, iš taip pat nusistovėjusios Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad, nesant Sąjungos teisės nuostatų dėl nacionalinių priverstinio vykdymo mechanizmų suderinimo, pagal procesinės autonomijos principą kiekviena valstybė narė tokias taisykles turi nustatyti vidaus teisės sistemoje, tačiau su sąlyga, kad jos nėra nepalankesnės nei taisyklės, reglamentuojančios panašias situacijas, kurioms taikoma vidaus teisė (lygiavertiškumo principas), ir dėl jų praktiškai netampa neįmanoma ar pernelyg sudėtinga įgyvendinti Sąjungos teisės suteiktas teises (veiksmingumo principas) [33]. Teisingumo Teismas taip pat pažymėjo, kad nacionalinėms vykdymo procedūroms taikomi jo praktikoje įtvirtinti reikalavimai, pagal kuriuos nacionaliniam teismui nustatoma pareiga *ex officio* įvertinti sutarties sąlygos, patenkančios į Direktyvos 93/13 taikymo sritį, nesąžiningumą [34].

61. Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad, siekiant įvertinti, ar dėl nacionalinės procesinės nuostatos Sąjungos teisę taikyti tampa neįmanoma arba pernelyg sudėtinga, ji turi būti nagrinėjama atsižvelgiant į šios nuostatos vaidmenį visame procese, jo eigą ir ypatumus įvairiose nacionalinėse institucijose [35], tačiau pažymėjo, kad tarp pardavėjo ar tiekėjo ir vartotojo pagal nacionalinę teisę vykstančių procedūrų specifinis pobūdis negali daryti poveikio teisinei apsaugai, kurią vartotojai turi turėti pagal Direktyvos 93/13 nuostatas [36].

62. Taigi pagrindinėje byloje nagrinėjamą vykdomojo įrašo darymo procedūrą reikės nagrinėti atsižvelgiant į šiuos principus ir į jai taikomus teisės aktus.

3. Atsakymai į prejudicinius klausimus

63. Išdėsčius šios bylos teisinį pagrindą reikia pažymėti, kad dviem prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo užduotais prejudiciniais klausimais keliamą pagrindinę problemą lemia tai, kad Vengrijos teisės aktuose numatyta, kad prašymą pripažinti vykdytinu tokį pardavėjo arba tiekėjo ir vartotojo sudarytoje sutartyje nustatytą įsipareigojimą, kaip pagrindinėje byloje nagrinėjama hipoteka užtikrinta skola, galima teikti notarui iš anksto ir prireikus savo iniciatyva, laikantis rungimosi principo, neanalizuojant galimo sutarties sąlygų nesąžiningumo, nepaisant galimybių kreiptis į teismą, o tai, beje, leidžia ginčyti sutartį arba jos priverstinį vykdymą. Taip pat reglamentuojamas ir galimo vėliau teikiamo prašymo panaikinti vykdomąjį įrašą procesas.

32 — Žr. Nutartį *Banco Popular Español ir Banco de Valencia* (C-537/12 ir C-116/13, EU:C:2013:759, 60 punktas) ir Sprendimą *Sánchez Morcillo ir Abril García* (C-169/14, EU:C:2014:2099, 28 punktas).

33 — Žr. sprendimus *Aziz* (C-415/11, EU:C:2013:164, 50 punktas); *Pohotovosť* (C-470/12, EU:C:2014:101, 46 punktas); *Barclays Bank* (C-280/13, EU:C:2014:279, 37 punktas); *Sánchez Morcillo ir Abril García* (C-169/14, EU:C:2014:2099, 31 punktas) ir *Kušionová* (C-34/13, EU:C:2014:2189, 50 punktas) ir Nutartį *Banco Popular Español ir Banco de Valencia* (C-537/12 ir C-116/13, EU:C:2013:759, 45 punktas).

34 — Žr. sprendimus *Pohotovosť* (C-470/12, EU:C:2014:101, 51 punktas) ir *Sánchez Morcillo ir Abril García* (C-169/14, EU:C:2014:2099, 24 punktas).

35 — Žr. sprendimus *Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León* (C-413/12, EU:C:2013:800, 34 punktas) ir *Kušionová* (C-34/13, EU:C:2014:2189, 52 punktas).

36 — Žr. sprendimus *Banco Español de Crédito* (C-618/10, EU:C:2012:349, 55 punktas); *Aziz* (C-415/11, EU:C:2013:164, 62 punktas) ir *Kušionová* (C-34/13, EU:C:2014:2189, 53 punktas).

64. Pagrindinis skolininkės ir Komisijos argumentas grindžiamas tuo, kad ši galimybė pradėti sutarties priverstinį vykdymą pažeidžia Teisingumo Teismo praktiką dėl minėtos Direktyvos 93/13, įskaitant sprendimą *Banif Plus Bank*[37]. Jeigu, kaip tvirtinama, notaro daromas vykdomasis įrašas notariniame dokumente dėl sutarties sukelia tokių pačių padarinių, kaip ir teismo sprendimas, vadinasi, visa ši teismo praktika turi būti taikoma notaro veiksmams. Taigi notarui turi būti taikoma pareiga savo iniciatyva nustatyti galimai nesąžiningas sutarties sąlygas ir pakviesti sutarties šalis pateikti savo poziciją laikantis rungimosi principo.

65. Vis dėlto taip aiškinant Teisingumo Teismo praktiką neatsižvelgiama į esminį aspektą, t. y. kad ji susijusi būtent su savo funkcijas atliekančio nacionalinio teismo vaidmeniu, išimtinai susijusiu su teisminių funkcijų vykdymu. Taigi ši teismo praktika pirmiausia grindžiama prielaida, kad kreiptasi į teismą, kuris, prieš pripažindamas sutartinį įsipareigojimą vykdytinu, gali, jei tik jam žinomos šiuo klausimu reikalingos teisinės ir faktinės aplinkybės, savo iniciatyva įvertinti, ar galimai nėra nesąžiningų sąlygų, šiuo klausimu inicijuoti rungimosi principu grindžiamą diskusiją tarp sutarties šalių ir prireikus padaryti būtinas išvadas, nesąžiningas nuostatas pripažindamas negaliojančiomis arba netenkindamas prašymo dėl priverstinio vykdymo „taip, kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose“[38].

66. Laikantis nacionalinės teisės aktuose nustatytų teisės daryti vykdomąjį įrašą notariniame dokumente dėl sutarties, o vėliau jį panaikinti suteikimo notarui sąlygų, numatyti galimybę suteikti notarui teisę vykdyti funkcijas, kurios tiesiogiai susijusios su teisminės jurisdikcijos vykdymu, neleidžia praktiškai neįveikiamos kliūtys, susijusios su išskirtinai teismams suteikta minėta teismine jurisdikcija.

67. Direktyva 93/13, kaip ją yra išaiškinęs Teisingumo Teismas, neįpareigoja valstybių narių keisti notaro funkciją tiek, kad ją vykdant notarui tektų inicijuoti rungimosi principu nagrinėjamo ginčo tarp sutarties šalių procesą, kurio pabaigoje jam reikėtų priimti sprendimą dėl sutarties sąlygos nesąžiningumo ir galimo jos panaikinimo.

68. Atsižvelgdamas į šiuos argumentus ir tam tikrus būtinus patikslinimus, manau, kad į abu prejudicinius klausimus, iškeltus prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo, kaip jie apibūdinti šios išvados 40 ir 41 punktuose, galima atsakyti tik neigiamai.

69. Pirmiausia pažymėtina, jog Direktyvą 93/13 reikia aiškinti taip, kad ja iš principo nedraudžiami valstybės narės teisės aktai, kuriais notarams leidžiama – tai neginčijama jos teisė – notariniuose dokumentuose dėl sutarties daryti vykdomuosius įrašus ir savo iniciatyva nevykdyti išankstinės galimo sutarties nuostatų nesąžiningumo kontrolės.

70. Aišku, kad, kaip Komisija pažymėjo per teismo posėdį, pagal pagrindinėje byloje nagrinėjamą supaprastintą vykdymo procesą pardavėjas arba tiekėjas gali prireikus iš notaro gauti notarinį dokumentą, kuriuo sutartinis įsipareigojimas pirmiausia pripažįstamas vykdytinu, ir tam nebūtinas rungimosi principu pagrįstas išankstinis teismo procesas. Vartotojas, pageidaujantis tam užkirsti kelią, turi pareigą arba kreiptis į teismą, ginčydamas sutarties galiojimą, arba kreiptis į teismą dėl priverstinio vykdymo nutraukimo ar apribojimo pagal Civilinio proceso kodekso 369 straipsnį.

71. Vis dėlto vien to, kad nacionalinės teisės aktuose notarui nenustatyta pareiga savo iniciatyva nustatyti, darant vykdomąjį įrašą notariniame akte, susijusiame su pardavėjo ar tiekėjo ir vartotojo sudaryta sutartimi, minėtos sutarties sąlygų nesąžiningumą ir, toliau laikantis rungimosi principo, padaryti atitinkamas išvadas, nepakanka, kad būtų galima daryti išvadą, kad Vengrijos įstatymas yra nesuderinamas su Direktyva 93/13, jeigu, be kita ko, minėtam vartotojui užtikrinama veiksminga teisminė gynyba.

37 — C-472/11, EU:C:2013:88.

38 — Žr. visų pirma sprendimus *Asturcom Telecomunicaciones* (C-40/08, EU:C:2009:615, 58 punktas) ir *Banif Plus Bank* (C-472/11, EU:C:2013:88, 25 ir 27 punktai).

72. Viena vertus, Direktyva 93/13 nėra pakankamas pagrindas valstybėms narėms neleisti naudotis principine kompetencija ir šiuo pagrindu suteikti notarams įgaliojimus daryti vykdomąjį įrašą notariniame akte dėl sutarties. Kita vertus, negalima notarui suteikti įgaliojimų, kurie pagal Direktyvą 93/13, kaip ją aiškina Teisingumo Teismas, yra suteikti teismui.

73. Be to, kaip jau minėjau, visa reikšminga Teisingumo Teismo praktika, susijusi su konkrečia nacionalinių teismų atsakomybe įgyvendinant Direktyvą 93/13, būtent su būtinybe leisti jiems savo iniciatyva vertinti sutarties sąlygų nesąžiningumą, grindžiama tuo, kad į juos pirmiausia turi kreiptis viena iš sutarties šalių.

74. Vis dėlto, kaip iš esmės teigia Vokietijos vyriausybė, nei Direktyva 93/13, nei reikšminga Teisingumo Teismo praktika negali būti aiškinamos taip, kad pagal jas valstybės narės privalo teisiškai įpareigoti notarus, o ne nacionalinius teismus, laikantis rungimosi principo, vertinti sutarčių, įtrauktų į jų rengiamą notarinį aktą, sąlygų nesąžiningumą arba bendresne prasme pakoreguoti savo civilinio proceso taisykles taip, kad notarams būtų suteikta teisė kompensuoti visišką vartotojų, kurie nepasinaudojo savo teise kreiptis į teismą, pasyvumą.

75. Išlaikant būtiną nuoseklumą su pirmiau pateiktais argumentais ir kalbant apie antrąjį klausimą taip pat reikia pažymėti, kad Direktyvą 93/13 reikia aiškinti taip, kad ja nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriais vartotojui nebūtų leidžiama pareikalauti panaikinti notariniame akte dėl pardavėjo ar tiekėjo ir vartotojo sudarytos sutarties vykdomąjį įrašą remiantis tuo, kad nebuvo atliktas išankstinis sutarties nuostatų nesąžiningumo vertinimas.

76. Vien tik remiantis Direktyva 93/13 sudėtinga įpareigoti notarą po rungimosi principu grindžiamo proceso darant vykdomąjį įrašą notariniame akte dėl sutarties priimti sprendimą dėl nesąžiningų nuostatų buvimo, kaip ir priimti tokį sprendimą nagrinėjant minėto įrašo panaikinimo klausimą. Taigi šiuo atžvilgiu pakanka vadovautis šios išvados 69–74 punktuose išdėstytais argumentais.

77. Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta pirmiau, ir siekiant tinkamai atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo iškeltus klausimus, kad atsakymas būtų naudingas tam teismui ir kad jis būtų suderinamas su Direktyvos 93/13, kaip ją yra išaiškinęs Teisingumo Teismas, esme, nepakaks vien tik principinio pagrindinėje byloje nagrinėjamų teisės aktų suderinamumo pripažinimo. Priešingai, reikia pateikti keletą „įspėjimų“, kurių didžioji dalis būtų suformuluoti remiantis Teisingumo Teismo praktika. Iš tiesų reikia pabrėžti ir patikslinti notarų ir nacionalinių teismų pareigas, atsižvelgiant į konkretų tikslą užtikrinti vartotojų apsaugą, kurio siekiama Direktyva 93/13, ir apskritai į reikalavimus, kylančius iš teisės į veiksmingą teisminę gynybą, kaip tai suprantama pagal Chartijos 47 straipsnį.

78. Pirma, kalbant apie notarus, iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo paaiškinimų ir Teisingumo Teismui pateiktų rašytinių ir žodinių pastabų matyti, kad Įstatymo dėl notarų, kuriuo įtvirtinama jų svarba siekiant išvengti ginčų ir sumažinti teismų darbo krūvį, 1 straipsnyje jų įsipareigojimai nustatyti labai abstrakčiai. Visų pirma per jų kompetencijai priskiriamas procedūras jie privalo, užtikrindami šalių lygybę, teikti joms su savo funkcijomis susijusią informaciją apie šalių teises ir pareigas.

79. Be to, Įstatymo dėl notarų 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „notaras privalo atsisakyti atlikti notarinį veiksmą, jeigu jis yra nesuderinamas su jo pareigomis, visų pirma tuo atveju, kai prašoma atlikti notarinį veiksmą, siekiant sudaryti įstatymą pažeidžiantį sandorį arba sandorį, kuriuo siekiama išvengti įstatymo taikymo arba kurio tikslas yra draudžiamas arba nesąžiningas“. Įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje priduriama, kad „[k]ai atliekant notarinius veiksmus notarui kyla abejonių, jis, nesant būtinybės atsisakyti atlikti notarinius veiksmus, privalo atkreipti šalių dėmesį į abejonių keliančius aspektus ir tai nurodyti raštu. Jeigu šalis pateikia prieštaravimą dėl šio aspekto, notaras atsisako atlikti notarinius veiksmus“.

80. Taigi rengdami su sutartimi susijusius notarinius aktus notarai, vykdydami pareigas, nustatytas valstybėms narėms Direktyvos 93/13 7 straipsnio 1 dalyje, pagal kurią jos įpareigojamos nustatyti pakankamas ir veiksmingas priemones, užkertančias kelią nuolatiniam nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, pardavėjų ar tiekėjų sudaromose su vartotojais, yra konkrečiai atsakingi už informacijos vartotojui suteikimą ir jo konsultavimą.

81. Susiklosčius pagrindinėje byloje nagrinėjamoms aplinkybėms notaras, rengdamas su pardavėjo ar tiekėjo ir vartotojo sudaryta sutartimi susijusį notarinį dokumentą, ne tik turi itin kruopščiai užtikrinti, kad vartotojas būtų įspėtas apie galimai egzistuojančias nesąžiningas sutarties sąlygas, kurias jis nustatė, bet ir jį informuoti apie jam įstatymo suteiktus įgaliojimus, atlikus formalumų patikrinimą, daryti vykdomąjį įrašą minėtame notariniame dokumente ir prireikus nuspręsti jį panaikinti bei apie šio įrašo padarymo sukeliamas procedūrines pasekmes.

82. Nagrinėjamu atveju iš pirmiau pateiktos informacijos matyti, kad, notarui rengiant su pardavėjo ar tiekėjo ir vartotojo sudaryta sutartimi susijusį notarinį dokumentą, Vengrijos įstatymas jam suteikia įgaliojimus atlikti nesąžiningų sutarties sąlygų prevenciją ir kad jis gali, ypač tuo atveju, kai jam kyla abejonių dėl sąlygos nesąžiningumo, bent informuoti šalis, visų pirma vartotoją, kuris, atsižvelgdamas į tai, gali pasinaudoti savo teise į teisinę gynybą kreipdamasis į kompetentingą nacionalinį teismą.

83. Taigi iš principo bendrosios Įstatymo dėl notarų nuostatos padeda laikytis Direktyvos 93/13 7 straipsnio 1 dalyje nustatytų reikalavimų, kuriais valstybės narės įpareigojamos numatyti pakankamas ir veiksmingas priemones, užkertančias kelią nuolatiniam nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, pardavėjų ar tiekėjų sudaromose su vartotojais. Tačiau būtent prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti pagrindinėje byloje nagrinėjamas aplinkybes ir prireikus padaryti atitinkamas išvadas, nes tik jis turi kompetenciją aiškinti nacionalinę teisę.

84. Kalbant apie teismus, svarbu priminti, kad valstybės narės privalo užtikrinti veiksmingą teisminę gynybą vartotojams, suteikiant jiems galimybę ginčyti pačią sutartį ir (arba) jos priverstinį vykdymą, nenustatant jos sąlygų, visų pirma susijusių su terminais, dėl kurių vartotojams taptų praktiškai neįmanoma arba pernelyg sudėtinga įgyvendinti jiems Direktyvos 93/13 suteiktas teises [39], o užtikrinant šią gynybą teismas turi galėti, jei tik jam žinomos šiuo klausimu reikalingos teisinės ir faktinės aplinkybės, savo iniciatyva įvertinti sutarties sąlygų nesąžiningumą ir, paisydamas rungimosi principo, padaryti atitinkamas išvadas pagal nacionalinėje teisėje nustatytas sąlygas, laikydamasis Teisingumo Teismo praktikos.

85. Nagrinėjamu atveju iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo ir Vengrijos vyriausybės paaiškinimų matyti, jog Vengrijos teisėje numatyta, kad vartotojas gali, pirma, kreiptis į teismą, ginčydamas sutarties galiojimą, ir, antra, kreiptis į teismą dėl priverstinio vykdymo nutraukimo ar apribojimo pagal Civilinio proceso kodekso 369 straipsnį. Per pastarąją procedūrą vartotojas taip pat gali pareikalauti, kaip pažymėjo Komisija, sustabdyti priverstinį sutarties vykdymą, pradėtą notarui padarius vykdomąjį įrašą.

86. Taigi vartotojas gali, pirma, bet kada, t. y. ir prieš padarant vykdomąjį įrašą, ir vėliau, kreiptis į nacionalinį teismą, ginčydamas sutarties, kurią vykdant buvo parengtas notarinis dokumentas ir jame padarytas vykdomasis įrašas, galiojimą.

87. Vėliau, padarius vykdomąjį įrašą, tačiau neprarandant jau minėtos galimybės pareikalauti jį panaikinti, jis galėtų kreiptis į teismą dėl priverstinio vykdymo nutraukimo ar apribojimo pagal Civilinio proceso kodekso 369 straipsnį ir per šią procedūrą ginčyti sutarties galiojimą, ir pagal Civilinio proceso kodekso 370 straipsnį paprašyti sustabdyti priverstinį sutarties vykdymą.

39 — Naikinamųjų terminų klausimu žr. generalinio advokato M. Szpunar išvadą byloje *BBVA* (C-8/14, EU:C:2015:321).

88. Visa šios išvados 51–62 punktuose minėta reikšminga Teisingumo Teismo praktika turėtų būti visiškai taikoma tokiose procedūrose. Civilinio proceso kodekso 369 ir 370 straipsniuose nustatytose procedūrose ypač svarbu laikytis minėtoje teismo praktikoje nustatytų reikalavimų, nes pirmojoje iš šių nuostatų pateiktas baigtinis pagrindų, kuriais remiantis galima paprašyti nutraukti arba apriboti priverstinį vykdymą, pradėtą pagal notaro padarytą vykdomąjį įrašą notariniame akte dėl sutarties, sąrašas, į kurį neįtrauktas sutarties sąlygų nesąžiningumo kriterijus.

89. Todėl, atsižvelgdamas į visus pateiktus argumentus, siūlau į du prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo Teisingumo Teismui iškeltus prejudicinius klausimus atsakyti taip: Direktyvos 93/13 6 ir 7 straipsnius reikia aiškinti taip, kad jais iš principo nedraudžiami tokie nacionalinės teisės aktai, kaip nagrinėjami pagrindinėje byloje, pagal kuriuos notarui, pagal reikalavimus parengusiam notarinį dokumentą dėl pardavėjo ar tiekėjo ir vartotojo sudarytos sutarties, leidžiama pradėti priverstinį sutarties vykdymą, nukreiptą prieš savo įsipareigojimų neįvykdžiusį vartotoją, minėtame dokumente padarant vykdomąjį įrašą arba atmetant prašymą jį panaikinti, nė vienoje iš šių procedūrų neįvykdžius jokios sutarties sąlygų nesąžiningumo kontrolės.

90. Vis dėlto notaras, rengdamas tokį notarinį dokumentą, privalo informuoti minėtą vartotoją apie galimai egzistuojančias nesąžiningas sutarties sąlygas, kurias jis nustatė, ir apie jam įstatymo suteiktus įgaliojimus, atlikus formalumų patikrinimą, daryti vykdomąjį įrašą minėtame notariniame dokumente ir prireikus nuspręsti jį panaikinti, ir apie šio įrašo sukeliamas procedūrines pasekmes.

91. Vis dėlto šioje direktyvoje draudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriais nacionaliniam teismui, neatsižvelgiant į procedūros, kuriai vykstant į jį kreiptasi, pobūdį, būtų neleidžiama, laikantis rungimosi principo, vertinti *ex officio* sutarties sąlygų nesąžiningumo, jei tik jam žinomos šiuo klausimu reikalingos teisinės ir faktinės aplinkybės, ir daryti atitinkamų išvadų.

V – **Išvada**

92. Atsižvelgdamas į visus išdėstytus argumentus, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į du *Fővárosi Törvényszék* pateiktus prejudicinius klausimus:

1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 6 ir 7 straipsnius reikia aiškinti taip, kad jais iš principo nedraudžiami tokie nacionalinės teisės aktai, kaip nagrinėjami pagrindinėje byloje, pagal kuriuos notarui, pagal reikalavimus parengusiam notarinį dokumentą dėl pardavėjo ar tiekėjo ir vartotojo sudarytos sutarties, leidžiama pradėti priverstinį sutarties vykdymą, nukreiptą prieš savo įsipareigojimų nevykdžiusį vartotoją, minėtame dokumente padarant vykdomąjį įrašą arba atmetant prašymą jį panaikinti, nė vienoje iš šių procedūrų neįvykdžius jokios sutarties sąlygų nesąžiningumo kontrolės.

Vis dėlto notaras, rengdamas tokį notarinį dokumentą, privalo informuoti minėtą vartotoją apie galimai egzistuojančias nesąžiningas sutarties sąlygas, kurias jis nustatė, ir apie jam įstatymo suteiktus įgaliojimus, atlikus formalumų patikrinimą, daryti vykdomąjį įrašą minėtame notariniame dokumente ir prireikus nuspręsti jį panaikinti, ir apie šio įrašo padarymo sukeliamas procedūrines pasekmes.

Vis dėlto šia direktyva draudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriais nacionaliniam teismui, neatsižvelgiant į procedūros, kuriai vykstant į jį kreiptasi, pobūdį, būtų neleidžiama, laikantis rungimosi principo, vertinti *ex officio* sutarties sąlygų nesąžiningumo, jei tik jam žinomos šiuo klausimu reikalingos teisinės ir faktinės aplinkybės, ir daryti atitinkamų išvadų.